

Teorie soudcovského rozhodování se zřetelem k praxi českých soudů

Abstrakt

Soudní rozhodování ve složitých případech aplikace práva není ospravedlněním řešení nalezeného vlivem jiných než právních faktorů, nýbrž relativně předvídatelným, určitým a spravedlivým procesem, který čerpá legitimitu z racionality právního myšlení a je výrazně ovlivněn snahou soudce dostát požadavkům své funkce a přijmout nejlepší možné rozhodnutí vesvětle toho, co si pod vlivem své profesní zkušenosti představuje pod pojmem práva. Z této základní teze práce vychází. Zkoumá proto, jak se projevuje soudcovo pojetí práva a vnímání vlastní funkce v jeho právní argumentaci a rozhodování ve složitých případech aplikace práva. Popsaný fenomén práce nazývá soudcovskou filozofií.

Disertační práce koncept soudcovské filozofie nejprve teoreticky analyzuje a následně teorii testuje na reálné soudní praxi. Hypotézou práce je, že soudci vrcholných soudů mají rozdílné soudcovské filozofie a jejich odlišný pohled na samotné normativní základy práva a vlastní funkci se projevuje při rozhodování složitých případů aplikace práva. Neshodu mezi soudci lze označit za tzv. rozumnou neshodu. V situacích rozumné neshody nelze navzdory perfektně vyargumentovaným stanoviskům na obou stranách sporu a vzájemné snaze o porozumění dojít ke kompromisu, neboť strany nesdílí základní výchozí pozici. Empirická část práce proto analyzuje všechna rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, ke kterým bylo připojeno odlišné stanovisko, a zkoumá, v jakých případech dochází ke sporům mezi členy tohoto vrcholného soudního tělesa a z jakých důvodů. Analýzu rozhodovací činnosti následně práce konfrontuje s charakteristikou konkrétních soudcovských filozofií jednotlivých členů rozšířeného senátu.

Přínos práce lze spatřovat jednak v podrobné teoretické analýze konceptu, který nebyl dosud v české doktríně rozpracován, jednak v unikátních datech získaných na základě kvalitativní analýzy rozhodovací činnosti rozšířeného senátu a hloubkových, polostrukturovaných rozhovorů se soudci, které lze na základě jejich erudice a schopnosti sofistikovaného a abstraktního právního myšlení považovat za elitu české justice.

Klíčová slova

rozšířený senát Nejvyššího správního soudu; soudcovská filozofie; teoretická neshoda v právu; formalismus; pragmatismus; substancialismus; aktivismus; a sebeomezení